

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Kahtla-Kübassaare hoiuala

2026

Liggi Namm

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Kahtla-Kübassaare hoiuala
KKR kood	KLO2000309
Asukoht (maakonnad)	Saare maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2006
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite kogupindala	ei kohaldu
piiranguvööndite arv	ei kohaldu
piiranguvööndite kogupindala	ei kohaldu
IUCN kategooria(d)	VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Kahtla-Kübassaare loodusala, Kahtla-Kübassaare linnuala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	13 509,9
Maismaa pindala (ha)	3310,7
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	2460,4
Kaitsekorralduskava nimi	Kahtla-Kübassaare hoiuala, Kübassaare maastikukaitseala, Muraja merikotka ja Ruhve merikotka püsielupaikade (Kahtla-Kübassaare linnu- ja loodusala) kaitsekorralduskava 2013-2022
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2013-2022
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Liggi Namm
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	08.06.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	Lisaks Natura 2000 võrgustikule kuulub Kahtla-Kübassaare hoiuala territoorium Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmiala ja IBA (IMPORTANT BIRD AREAS) alade koosseisu.

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskava on koostatud Natura alale, mis hõlmab mitut siseriiklikku kaitseala. Kavas on üpris põhjalikud kirjeldused kogu Natura ala kohta, kuid ei ole eristatav ainult maastikukaitseala osa. Mõnede liikide seisundi kirjelduses on kirjas, et nende kohta on andmeid vähe või puuduvad.
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	kaitsekorralduskava, EELIS	Kaitseväärtuseks on 19 elupaigatüüpi, millest 11 on kaitsekorralduskava teksti osas selgelt välja toodud hoiualale jääv pindala. Kava lisas 2 on joonised, mis näitavad asukohta kõigi sel hetkel teadaolevate elupaigatüüpide kohta. Kui arvestada ka kava jooniste aluseks olevaid EELISE andmeid, mille alusel on võimalik teha väljavõtte ainult hoiuala puudutava osa kohta, võib lugeda üle 90% elupaigatüüpide esinemise kindlaks tehtuks.
planeerimine	seisund	Milline oli liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava	Andmed kaitsekorralduskavas on esitatud Natura ala mitte hoiuala kohta. Enamasti on üldised kirjeldused. Paljude kaitseväärtuseks olevate lindude kohta polnudki täpseid asukohta, arvukuse jms andmeid saada. Erandiks on niidurüdi, kelle andmed on kvaliteetsed ja usaldusväärsed.
planeerimine	seisund	Milline oli elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava, EELIS	
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	kaitsekorralduskava	Andmelüngad on linnustiku osas, inventuurid ja uuringud on kaitsekorralduskavas planeeritud.
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Pool või enam (50%-<100%) tuvastatud andmelünki on täidetud.	EELIS, KESE	Tehtud on haudelinnustiku seiret ja talvist merelindude loendust. Paljude kaitseväärtuseks olevate linnuliikide kohta siiski hoiualapõhised andmed puuduvad, kavandatud alapõhiseid inventuure pole tehtud.
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas on kõikide kaitseväärtuste survetegurid (kavas kasutatakse mõisteid ohutegur ja mõjutegur) välja toodud. Kuna kava on tehtud Natura alale, mis hõlmab mitut siseriiklikku kaitseala, ei ole võimalik eristada konkreetset hoiualal mõjuvaid survetegureid. Siiski loeb hindaja tegurid kindlaks tehtuks, sest suure osas on need olenemata asukohast samad.
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud poolte või enama (50% - <100%) kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	kaitsekorralduskava	Lindude puhul võib olulisuse ja ulatuse lugeda kindlaks määratuks. Elupaikade survetegurid on enamasti üldised kirjeldused.
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; pesitsevate lindude häirimine inimeste poolt (laidude külastamine, veesõidukitega lähedalt mööda sõitmine); ehitustegevus ja asustus; võõr- ja problemaatilised liigid; looduslikud protsessid	kaitsekorralduskava; kaitsekorralduskava, KESE	pärandniitude hoolduse lakkamine; pesitsevate lindude häirimine inimeste poolt (laidude külastamine, veesõidukitega lähedalt mööda sõitmine); lindude pesitsusaladele ja elupaigatüüpidele suvilate, varjualuste ehitamine; linnupesade rüüstamine väikeiskjate ja vareste poolt; ranniku- ja mereelupaikadel tormid, jää kulutav tegevus, eutrofeerumine, kliimamuutusest tingitud muutused
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskava ptk-s 4.5 on kirjas üldine selgitus: "Jälgida ka hoiu- ja kaitsealast väljapoole jäävaid arendusi (kuivenduskraavide tegemine). Tuleb tagada, et väärtuslikud alad jääksid kuivendusest mõjutamata."
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	kaitsekorralduskava	Elupaigatüüpide eesmärk kaitsekorralduskavas on olemasoleva pindala säilitamine või minimaalne hektarite arv, mis peab olema heas seisundis. Kuigi kaitsekorralduskavas pole eristatav hoiuala osa, on koos EELISE andmetega võimalik see välja võtta. Seetõttu loeb hindaja eesmärgi määratuks. Lindude eesmärkides pole samuti eristatav hoiuala osa, kuid kuna need on üldised eesmärgid, mis kehtivad olenemata konkreetsest asukohast (nt elu- ja toitumispaigad säilinud, häirimine minimaalne jms), loeb hindaja ka need määratuks.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovivat seisundit, kuid kaitse-eesmärkide sihtväärtused ei ole kvantifitseeritud ega ajaliselt piiritletud. / Konkreetset eesmärgid on vähem kui pooltel (<50%) kaitseväärtustel.	kaitsekorralduskava	Kuna kaitsekorralduskava on koostatud Natura ala kohta, mis hõlmab mitut siseriiklikku kaitseala, ei ole võimalik eristada hoiualale jäävat osa ja eesmärgid ei ole enamasti SMART.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	kaitsekorralduskava	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	kaitsekorralduskava, Riigi Teataja	Määrusega on liikidest kaitseväärtusena nimetatud ainult linnud, kuid kaitsekorralduskava seab eesmärgid ka mõnedele taime- ja kalaliikidele.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	kaitsekorralduskava	Vajalik on pärandniitude taastamine ja hooldamine ning väikekiskjate arvukuse reguleerimine lindude kaitseks.
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele, kuid kõik meetmed ei ole SMART	kaitsekorralduskava	
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei ole asjakohane (teadaolevalt puudub vajadus tegevusteks väljaspool piire)	kaitsekorralduskava, Keskkonnaameti piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	kaitsekorralduskava	Mõned meetmed käsitlevad seda, mida ei tohi teha, mõned on üldised seaduste järgimise meetmed jms.
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	hindaja ja Keskkonnaameti piirkondliku looduskaitse planeerimise spetsialisti teadmised	
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire, inventuurid, uuringud võimaldab hinnata vähem kui poole (<50%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, KESE	Piisav teave on olemas maismaaelupaikade kohta, niidurüdi ja mõnede väikesaarte haudelindude kohta.
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	Linnuliikide kaitse-eesmärkide täitmise suunas liikumise hindamiseks on vajalik süstemaatilisem võrreldava info kogumine kogu hoiuala piires, st teha ära kavandatud inventuurid.	EELIS, KESE, hindaja arvamus	
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	EELIS, piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	Pärast merikotka kolimist kinnikasvanud (metsastunud) pärandniidule, otsustati niitu mitte taastada.
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem	Toimus 3 avalikku koosolekut.
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	Konfliktid on seotud ehitustegevustega.
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	kaitsekorra/piirangute rangus	Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	Ei olda rahul, kui Keskkonnaamet ei anna kooskõlastust ehitamiseks elupaigatüübile.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde (sh RMK, ELF talgud) andmed	Kaitsekorralduskava on koostatud Natura alale, mis hõlmab mitut siseriiklikku kaitseala ja pole võimalik kindlaks teha, kui palju taastamistest on kavandatud hoiualale. Taastatud on ligikaudu 500 ha pärandniite. Arvestades, et 2025. a hooldati 40% kõikidest pärandniitudest, võib eeldada, et üle poole vajavad veel rohkemat või vähemat taastamist.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soolupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas ei planeerita selliseid tegevusi. Planeeritud on rannikulõugaste ärtes roostiku tõrjumine ja karjatamine kohtades, mis on ümbritsetud rannaniiduga. Hindaja arvestab need tegevused rannaniitude taastamise hulka.
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	EELIS	Kaitsekorralduskavas ei ole kirjas, mitu ha pärandniite peab olema kaitsekorraldusperioodi lõpuks hoolduses, pindalad on antud vaid mõnede niidutüüpide kohta, kuid ka neil ei ole eristatav, kui palju sellest on hoiuala osa. Vastamisel on hindaja arvestanud, et 2025. a inventuuri alusel on hoiualal kaardistatud u 2344 ha ja hoolduses u 950 ha (40%) pärandniite. Siiski väärub märkimist, et hooldatavate alade pindala on oluliselt tõusnud: kaitsekorraldusperioodi algul 2013. a hooldati ligi 650 ha ja 2025. a 950 ha. Hooldatavate alade pindala tõus on peamiselt rannaniitude ja loopealsete arvel.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas ei planeerita selliseid tegevusi.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas on planeeritud väikekiskjate reguleerimine laidudel vastavalt vajadusele. Hindajale kättesaadavatest dokumentidest ei selgu, et seda vajadust hoiuala piires oleks. Väikekiskjaid on reguleeritud Kübassaare maastikukaitsealal.
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	Tegemata on erinevad linnustiku inventuurid (v.a riiklik seire) ja rendikarjade loomine rahaliste ressursside puudumise tõttu. Rendikarjade vajadus on tänapäevaks kadunud. Tegemata on kavade ja eeskirjadega seotud tegevused aja- ja inimressursi puudumise tõttu.	EELIS, KESE, Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KESE, EELIS	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, piirkondlik looduskaitse planeerimise spetsialist	Tegevuskava vaheanalüüsi pole tehtud, uut kaitsekorralduskava pole koostatud (on plaanis 2027. a), mõnede hoiualasse jäävate laidude maastikukaitsealasse arvamise pole tegeletud.
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	külastustaristu virtuaalkontor	Hoiuala on tähistatud.
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärgke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Teadaolevalt ei ole selliseid tegevusi tehtud	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde (sh RMK, ELF talgud) andmed	
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Vähem kui poolte (<50%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud	EELIS, KESE	Kaitseväärtuseks on 44 liiki, millest kõik on linnud. Vastavalt juhistele lähtutakse seisundi hindamisel suunisliikidest, mille väljavalmisel on arvestatud liigi ohustatus, erinevate elupaikade kasutust ja et oleks andmeid, mille alusel seisundit hinnata. Andmete puudumine on oluline probleem. Mitme kaitseväärtuseks oleva liigi kohta andmed kaitseala piires puuduvad. Suunisliigid, mille alusel seisundit hinnati on: 1. Tutt-tiir, seisund halvenev. Väikeste meresaarte haudelinnustiku seire 2024. a: "Pesitsevaid tutt-tiire on loendatud Kunnati lahe laiul nr. 10 järgmiselt. 2019 – 839 2020 – 756 2021 – 636 2022 – 632 2023 – 174 2023 – 383 pesa. Tutt-tiiru arvukus Kunnati lahe laidudel jätkuvalt langeb." 2. Niidurüdi seisundi võib pesitsevate paaride arvu alusel lugeda stabiilseks, kuid need on koondunud ühte elupaika. Kaitsekorralduskavas on kirjas, et alal pesitseb 3 niidurüdi paari - üks Pulgalaiul, üks Nabralaiul ja üks nimetuslaul Muraja lahes. 2024. a seirearuande järgi pesitseb hoiualal 4 paari, kuid need kõik on Pulgalaiul. Nabralaiul 2024. a seirearuande järgi niidurüdi ei leitud. Muraja lahe laidu pole pärast 2014. a seiratud, siis niidurüdi ei leitud. 3. Mustsaba-vigle seisundi võib arvukuse hinnangute alusel lugeda halvenenud, st arvukus on vähenenud. EELISes on 14 mustsaba-vigle elupaika (leiu kohta), mida on seiratud erineva tihedusega. Kaitsekorraldusperioodi alguses 2014. a on vaatluseid viiest leiu kohast, kus kokku registreeriti 6 paari. 2019. a on vaatluseid üheksast leiu kohast, kus kõigis on 1 paar. 2024.-2025. a on vaatlusi üheksast leiu kohast ja mustsaba-viglet registreeriti kahes leiu kohas kokku 3 paari, st 7 leiu kohas oli null-vaatlus (2019. a oli neist igalhes 1 paar).

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Seigitused, lisainfo/vastuse põhjendus
					4. Väikekajaka seisundi võib arvukuse alusel lugeda vähemalt stabiilseks. Kuues seirekohas on andmeid vähemalt kümne aasta tagusest ajast ja 2020. või hiljem. järgi, mille kohta on andmed pikema aegrea jooksul. Neljas seirekohas loendati 2006. a kokku 26 paar, kuid 2014., 2015, 2020 ja 2022. a seal väikekajakaid ei registreeritud. Ühes seirekohas (Aru saarel) nähti väikekajakaid viimati 2016. ja 2018. a, kuid 2020., 2022. ja 2024. a enam mitte. Kuid arvukus on tõusnud Mustakivi nasvadel, kus 2024. a loendati kokku 48 pesa, Seega kokkuvõttes on hoiuala seirealadel väikekajaka arvukus tõusnud, kuid need on koondunud kahele seirekohale varasema viie asemel. 5. Valgepõsk-lagle seisundi võib kahe seireala arvukuse alusel lugeda vähemalt stabiilseks, võimalik, et ka veidi paranenuks. Vähemalt kümne aasta pikkune andmerida on olemas Aru saare ja Kunnati laiul kohta. Aru saarel registreeriti 2011.-2016. a 2-9 pesitsevat paari, 2017-2022 igal aastal 10-11 paari. Kunnati laiul registreeriti 2013.-2017. a 3-6 paari aastas, alates 2018. aastast on pesitsevate paaride arv järjest kasvanud 11-21 paarini. Erand oli 2024. aasta, mil Kunnati laiul ei registreeritud ühtegi valgepõsk-laglet. Kuigi viiest suuniselist kolme (üle poole) seisundi võib arvukuse järgi lugeda vähemalt stabiilseks, paneb hindaja, et alla poole liikide seisundi võib lugeda stabiilseks, sest valdava osa kaitseväärtuseks olevate liikide kohta puuduvad andmed. Vastavalt tulemuslikkuse hindamise juhiste tuleb lugeda liigid, kelle kohta andmed puuduvad, halvenenud seisundiga liikideks.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	Langenud on mustsaba-vigle ja tutt-tiiru arvukus. Oluline probleem on, et kaitseväärtuseks olevate liikide kohta ei ole piisavalt või üldse andmeid, et hinnata liikide seisundit hoiuala piires.	EELIS, KESE	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Probleem on andmete puudus.	EELIS, KESE	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poole (50-90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks.	EELIS	Kaitseväärtuseks on 19 elupaigatüüpi, millest 12 seisundi võib lugeda stabiilseks või paranenuks.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	Halvenenuks loeb hindaja nende pärandniitude seisundi, millest hooldatakse vaid väikest osa. Sellised on kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), sinihelmikaniidud (6410) ja puisniidud (6530*). Kuigi mõnede niidutüüpide pindala EELISes on suurenenud, ei anna see põhjust lugeda niidutüübi seisundit tervikuna paranenuks, sest pigem on suurenenud täpsema inventuuri tulemus (varasem valemäärang). Puisniitude pindala on võrreldes kaitsekorraldusperioodiga vähenenud 49 ha-lt 2,2 ha-le. Osaliselt on endised puisniidud kujunenud juba metsaelupaigaks, osaliselt on need puiskarjamaad. Seisundi hinnanguks ja selle muutuse hindamiseks vajalike andmete puudulikkuse tõttu tuleb arvata halvenenuks ka esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220) ning väikesaarte ja laidude (1620) seisund.	EELIS	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Rannikelupaikade põhjus on ebapiisav andmestik, vajalik on kinnitada nende inventeerimise juhis ja teha hoiualal ülepinnaalne inventuur. Puisniitude seisund on halvenenud hooldamata jätmise tõttu. Sageli ala oma looduskaitselist väärtust kaotanud ei ole, vaid on kujunenud teiseks elupaigatüübiks. Hoiualal on veel alles 2,2 ha puisniite, mis nende säilimiseks tuleb hooldusesse võtta. Ka teiste pärandniitude halvenemise põhjus on hoolduse lakkamine. Pärandniitudest paranenuks võib lugeda vaid rannaniitude ja alvarite seisundi, mida on aasta aastalt hakatud hooldama järjest suuremal pindalal.	EELIS	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	Keskonnaagentuur, ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunisest vastamiseks sellest osast, mida teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Tulenevalt ELME kaardikihidest saab hinnangu anda ainult hoiuala maismaaosale, mis on u 20% kogupindalast. Kahtla-Kübassaare hoiuala maismaosa hindepunktid nelja ökosüsteemi teenuse (mulla org C, elupaigahülve, tolmeldamine, vee reguleerimisvõime) kaardi alusel on 6,72 (keskmine).

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on stabiilne	Keskonnaagentuur, ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunised vastamiseks sellest osast, mida teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Tulenevalt ELME kaardikihtidest saab hinnangu anda ainult hoiuala maismaaosale, mis on u 20% kogupindalast. Kahtla-Kübassaare hoiuala maismaosa sidususe hindepunktid ELME kaardikihtide alusel on 62,08 (keskmise).
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS, väärteomenetluse portaal	Ebaseaduslik ehitustegevus
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	OKAS, väärteomenetluse portaal	Veekaitsevööndisse, ehituskeeluvööndisse ja elupaigatüüpidele püstitatud hooned ja rajatud tee kahjustavad kaitseväärtusi.
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei	Riigi Teataja, kaitsekorralduskava, hindaja arvamus	Kaitsekorralduskava ptk 5.1.4: "Hoiualal asuvad linnustiku jaoks olulisemad laiud – Aru saar, Mustakivi nasv (W poolne), Selkaremaid, Paelaid ja Kõiguste lahe laiud. Kaitseala režiim võimaldab vältida veemootorsõidukite kasutamist laidude vahetus läheduses pesitsusperioodil."
väljundid	tulemused	Kui kaitsekord ei ole olnud sobiv, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	Kaitsekorralduskava ptk 5.1.4: "Hoiualal asuvad linnustiku jaoks olulisemad laiud – Aru saar, Mustakivi nasv (W poolne), Selkaremaid, Paelaid ja Kõiguste lahe laiud. Kaitseala režiim võimaldab vältida veemootorsõidukite kasutamist laidude vahetus läheduses pesitsusperioodil."	Riigi Teataja, kaitsekorralduskava, hindaja arvamus	
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei	Riigi Teataja, EELIS	Kaitseväärtuste hulka tuleks lisada merikotkas, kaaluda II kategooria taimeliikide (nt kauni kuldkinga, emaputke, hariliku muguljuure) lisamist. Elupaigatüüpidest lisada puiskarjamaad (9070), mida 2025. a inventuuri järgi on alal ligi 160 ha.
väljundid	tulemused	Kui määruses nimetatud ala kaitseväärtused ei ole asjakohased, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	Kaitseväärtuste hulka tuleks lisada merikotkas, kaaluda II kategooria taimeliikide (nt kauni kuldkinga, emaputke, hariliku muguljuure) lisamist. Elupaigatüüpidest lisada puiskarjamaad (9070), mida 2025. a inventuuri järgi on alal ligi 160 ha.	Riigi Teataja, EELIS	
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	Muud tähelepanekud puuduvad.		

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	95	60	63,2%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	12	66,7%
Survetegurid (planeerimine)	9	7	77,8%
Eesmärgid (planeerimine)	9	7	77,8%
Meetmed (planeerimine)	6	5	83,3%
Sisendid (rakendamine)	9	6	66,7%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	15	7	46,7%
Tulemused (väljundid)	20	7	35,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	42	31	73,8%
Rakendamine	15	12	80,0%
Väljundid	35	14	40,0%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruuses/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsas seisundis säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitseseaduse/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asutuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaaralad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX